

# דברי תורה



ראש השנה תשפ"ה  
גליון תסג

בברכת כתיב"ה והתימה טובה  
לכל קוראי הגליון ולכל התומכים  
החשובים ולכל בני ישראל

## פרנס החודש

### - לזכר עולם יהי צדיק -

הגליון נענדב ע"י הגניד המפואר, רודף צדקה וחסד, לבנו ער  
לכל דבר שבקדושה היה

הרה"ח ר' שלמה צבי שפיטץ שליט"א

לעילוי נשמתו הטוהרה של

כ"ק הגה"צ רבי עזריאל יהודה בן הגה"צ ר' יעקב זצוק"ל  
אבד"ק עדת ריאם וויזן - נלב"ע ראש השנה שנת תשנ"ב לפ"ק



ולעילוי נשמתו אמו האה"ח מרת דרעזיל ב"ר בניציון ע"ה  
נלב"ע י"ג תשרי שנת תשפ"א לפ"ק

ישלם ה' 10 כפולו הטוב ותהא משכורתו שלימה מן השמים, ובכל אשר יפנה יצילת,  
ויחבר בכל מילי דמיטב, מתוך ברות גופא ונהורא מעליא לאורך ימים ושנים טובות,  
וכתיבה והתימה טובה, עד ביאת גואל צדק בב"א

## דבר הכתבים

תשובות - בירורי הלכה - מכתבים - הסכמות - המלצות

שנכתבו ונרשמו בכת"ק  
של כ"ק רבינו הגאב"ד זצוק"ל

. עד .

רישום כתי"ק של כ"ק רבינו הגאב"ד זצ"ל  
על סקירת מעשי איש ופקדתו בעת מלך  
במשפט יעמיד ארץ

ב"ה

ער"ח אלול תשמ"ח, עש"ק פ' ראה.

כולן נסקרין בסקירה אחת (ר"ה י"ח

ע"א). נראה דבא לומר דלא יחשוב שכל  
אחד ואחד נבדק וזה יקח זמן ארוך עד  
שיהי' טירחא לעיין בכל אחד ואחד בכל  
פרטי מעשיו, ובוודאי והי' נשארין כמה  
וכמה שלא יהי' נבדקין בעיון, וכדרך מלך  
בשר ודם שמשים עבדים לבדוק, דכשיש  
ריבוי עם מתאספין [אי אפשר] לבדוק כ"כ.

ע"ז אמר דאצל מלך מלכי המלכים  
הקב"ה אינו כן, אלא כולן נסקרין  
בסקירה אחת רגע כמימרא בכל פרטי  
מעשיו, ואין אף אחד שישאר בלי  
סקירה מהחל עד כלה מכף רגל עד  
קדקוד ראש. השי"ת ב יזכינו לתשובה  
שלימה.

נא שלא לעיין בהגליון בשעת התפלה  
וקריאת התורה וחזרת הש"ץ כמבואר בשו"ע

## דבר תורה

### דברות קודש מאת כ"ק מרן רבינו הגאב"ד זצוק"ל

על ביהמ"ק של מטה, ואח"כ על מכונך והיכלך שהוא  
ביהמ"ק של מעלה.



**בנוסח התפילה,** ובכן תן פחדך וכו' כמה שידענו  
ה' אלקינו שהשלטן לפניך עז בידך וגבורה בימינך. יש  
לפרש בהקדם דברי הגמ' (ברכות ו), א"ר אבין בר רב  
אדא א"ר יצחק, מנין שהקב"ה מניח תפילין, שנאמר  
(ישעיה סב, ח) נשבע ה' בימינו ובזרוע עזו, בימינו זו תורה  
שנאמר (דברים לג, ב) מימינו אש דת לנו, ובזרוע עזו אלו  
תפילין שנאמר (תהילים כט, יא) ה' עז לעמו יתן וגו'. א"ר  
רב נחמן בר יצחק לרב חייא בר אבין, הני תפילין דמרי  
עלמא מה כתיב בהו, א"ל וכו' כי מי גוי גדול אשר לו  
אלקים קרובים אליו כה' אלקינו בכל קראנו אליו (דברים  
ד, ז).

ולפ"ז יתפרש ענין תפילה זו, שאנו מתפללין  
אליו יתברך שיקבל את תפילתנו בזכות התורה ובזכות  
התפילין, כמה שידענו ה' אלקין שהשלטן לפניך עז  
בידך, הכוונה בזה לרמוז על התפילין דמארי עלמא  
כדכתיב ובזרוע עזו כנ"ל, וגבורה בימינך הכוונה לתורה  
כדכתיב נשבע ה' בימינו. ובתפילין דמרי עלמא הלא  
כתוב מקרא מפורש כי מי גוי גדול וגו', וכדברי התרגום  
ארי מן עם רב די לה אלקא קריב לה לקבלא צלותא  
בעידן עקתא, כה' אלקנא בכל עדן דאנחנא מצלין  
קדמוהי. הרי המקרא מפורש בתורתו המכונה ימינו של  
הקב"ה, שהוא קרוב לעמו ישראל בכל עת שיקראו אליו  
ועומדים בתפילה לפניו.

ויש להמליץ ע"ז מה שאמר הרה"ק מבארדיטשוב  
זצ"ל לפרש מה שאומרים הושענא למען פארך, דאנו  
מתפללין שהקב"ה ישלח לנו ישועה, כי אם לאו יתגלה  
שהתפילין שלו המה פסולין. על כן יעשה הקב"ה למען  
זרוע עזו לקבל את תפילתנו לרחמים ולרצון בכל עת  
שאנחנו מתפללין לפניו.



**נראה** לי לומר טעם נכון, על מה שנוהגין בימים  
אלו לטבול פרוסת המוציא בדבש (סימן תפ"ג מג"א סק"א).  
דהנה דבש בא מדבורים שהם יכולין לצער את האדם  
ע"י נשיכתן ועקיצתן, אבל הדבש היוצא מהם הוא דבר  
מתוק והוא טוב מאוד. לרמוז על ימים אלו, אף שהם ימי  
דין וכל באי עולם עוברין לפניו כבני מרון, מ"מ יכולין  
בימים אלו להכרית את כל הקוצים המפריעים לנו לעשות  
רצון השי"ת, ולהמתיק את כל הדינים כמו

המשך בעמ' ד'

תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגינו כי חוק  
לישראל הוא משפט לאלוקי יעקב (תהלים סא, ו-ה). יש  
לומר בזה, על פי הידוע מדברי הזהר הק' (ח"ב קפו),  
שאינן הזכיר שום חטא בראש השנה, בכדי שלא לעורר  
ע"ז קטרוג למעלה חלילה. אמנם איתא בכתבי האר"י  
ז"ל, דבשעת התקיעות בין סדר לסדר, שאז בלאו הכי  
השטן מעורבב ע"י התקיעות, אזי יש להתוודות בלחש,  
ודברי הוידוי עולים אז למעלה ע"י קול השופר, ואין  
בכוחו לקטרג על וידוי זה. ומה גם כפי המבואר בדברי  
הרמב"ם בהל' תשובה (פ"א ה"ד) דענין השופר בא לעורר  
על התשובה והוידוי, ותוקעין בשופר כדי לעורר את  
עם בני ישראל לתשובה ולתיקון המעשים וז"ל, אע"פ  
שתקיעת שופר בראש השנה גזירת הכתוב, רמז יש בו,  
כלומר (עמוס ג, ו) עוררו ישינים משנתכם ונרדמים הקיצו  
מתרדמתכם וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה, עכ"ל.

וזה שאמר הכתוב תקעו בחודש שופר בכסה ליום  
חגינך, ודרשו חז"ל (ר"ה ה:) איזה חג שהחודש מתכסה  
בו, הוא אומר זה ראש השנה. והיינו דבאו לרמוז בזה  
שבר"ה צריך להיות ענין התשובה והוידוי מכוסה,  
ואין להזכיר בו חטאים כדי שלא לגרום קטרוג ע"ז.  
כי חוק לישראל הוא, היינו דענין התשובה הוא חוק  
מיוחד לישראל דייקא, ולא מהני לאומות העולם רק לבני  
ישראל, וכדאיתא במדרש תנחומא (האינו פ"ד) על הפסוק  
(במדבר ו, כו) ישא ה' פניו אליך, וכתוב אחד אומר (דברים  
י, יז) אשר לא ישא פנים, עושה תשובה נושא לו פנים,  
יכול לכל, ת"ל אליך ולא לאומה מעכו"ם. משפט לאלוקי  
יעקב, דתשובה הוא משפט לאלוקי יעקב דייקא, היינו  
דרק הקב"ה בעצמו אשר הוא יודע ומכיר מחשבות בני  
אדם כולם, הוא יכול לעמוד על הרהורי תשובה שבלבות  
בני אדם ולדעת אם הוא שב באמת, וכמ"ש הרמב"ם  
הלכות תשובה (פ"ב ה"ב) ויעיד עליו יודע תעלומות.



**בנוסח התפילה,** ובכן יתקדש שמך ה' אלוקינו  
וכו' ועל ירושלים עירך ועל ציון משכן כבודך וכו'  
ועל מכונך והיכלך. יש להבין כפל הלשון שאמר על  
ציון משכן כבודך ועל מכונך והיכלך. וי"ל דציון משכן  
כבודך קאי על ביהמ"ק של מטה, ומכונך והיכלך קאי  
על ירושלים ובית המקדש של מעלה, שמתחילה אנו  
מתפללים על ירושלים וביהמ"ק של מטה, ואח"כ על  
המקדש של מעלה. וטעם סדר זה י"ל עפ"י דבריהם ז"ל  
(תענית ה), אמר ר' יוחנן אמר הקב"ה לא אבוא בירושלים  
של מעלה עד שאבוא לירושלים של מטה. ולכן תחילה  
אנו מתפללין שיתקדש שמו על ציון משכן כבודך דקאי

דבר התשובה

שוד"ת בע"פ משלחנו של כ"ק מרן רבינו הגאב"ד זצוק"ל

תקי. שאלה: שכח והוליד אש חדשה ביו"ט, אם מותר להנות מן האש, וכן להדליק בה נרות של יו"ט ולברך עליה.

תשובה: באותו קיסם שהוציא בו האש אסור להנות ממנו ולהדליק ממנו נרות, אבל אם כבר הדליק ממנו נר אחר מותר להנות ולהדליק מאותו נר.

תקיא. שאלה: כשמדליקין נרות ביו"ט ע"י קיסם, ואחר גמור ההדלקה מניחים הקיסם על הטס עד שהאש כבה מעצמו, אם יש להקפיד להשאיר הקיסם בידו מוגבה לצד מעלה כדי שיכבה האש קודם שישורף כל הקיסם, כי ע"י שמניח הקיסם על צדו גורם שישורף כל הקיסם וזהו לכאורה הדלקה שלא לצורך. תשובה: אין צריכים לדקדק בזה כ"כ, אלא מניח הקיסם כדרכו.

ביאורים ובירורים מבנו הגה"צ אבד"ק בית יחזקאל שליט"א

על נר זה, ואינו במקומו בשעת הדלקתו, ואם תאמר שאין הכי נמי שבוה אינו מקיים מצוות הדלקת נר יו"ט, א"כ למה מדליק אותו, וא"כ אין נפ"מ להדליק זה או נר אמצעי, וא"כ אין דומה כלל למה דחשש מן משינאווא זי"ע, ואתי שפיר מה שלא אורי לן, להזהיר גם בזה, אף שכן היה גם דרך הדלקת הנרות ע"י נר אמצעי, דבוה בודאי אינו לבטלה, רק מיוצר צריך להמצוה הדלקת נרות יו"ט, וכמדומה דהכי נהגו בזה בבתי בני ישראל, ויש אף שמיצרים צינדרע'ס דקים, המיוחדים להיות נר אמצעי להדליק בהן נרות של יו"ט.

ד. דכל שעושה כדרכו אינו הוא הגורם לדבר שידליק יותר, והרי דולק מעצמו, ומה שמניחו לדלוק מעצמו אין איסור, דמצינו דכבר נחלקו בשוד"ת אבני נזר (א"ח סימן ט"ט) עם תלמידו החלקת יואב, אף בשבת דהיינו כשמדליקין נר לצורך חולה, אם צריכין לדקדק על נר הקטן יותר שלא ידליק יותר ממה שנצרך, ואם יש בזה משום ריבוי בשיעורין בשבת דאסור, דהאבנ"ז סבירא ליה לאיסור, וסבירא דאף להרשב"א דריבוי בשיעורין הוי מדרבנן, אבל כה"ג דדולק זמן יותר אסור מה"ת, והחלק"י כתב דאין מדקדקין כשמדליקין נר לחולה שיש בו סכנה, להדליק נר שלא יהא דולק יותר מכפי צרכי החולה וכו'. וסבירא ליה דבגוף אחד אין בו משום ריבוי בשיעורין עיין בדבריהם, [ועיין באמרי בינה (דיני שבת סימן י"ז) כתב ג"כ יסוד זה, דבגוף אחד אין בו משום ריבוי בשיעורין, עיין שם שהביא מחלוקת הראשונים בזה, ומיישב בזה קושיית המנ"ח (מוסך השבת אות ל"ט)].

ומ"מ ביו"ט בודאי לא שמענו לדקדק שיהא צריך לצמצם ולשער לעצמו כמה שעות יהא צריך לו שיהא דולק הנר או שאר אש, דכיון דהתירה תורה אוכנ"פ, אינו צריך לדקדק בזה ולשער, וכסברת הר"ן ביצה (שם), וסברא זו יש אף בשדולק זמן יותר, ויש להביא ראייה ממה דדנו בסיומן תקי"ד אם מותר לחתוך הנר או שאר גרם כיבוי, ומבואר דאיידי בלא צריך לו כל הנר ורוצה שיכבה, וא"כ האין הדליקין מתחלה שידולק יותר ממה שצריך לו, והטעם דהרי רק בשבת אסור ריבוי בשיעורים, אבל ביו"ט קי"ל דריבוי בשיעורים מותר, כמבואר בר"ן (ביצה י"ז) ובשו"ע (סימן תקצ"ג), וא"כ כיון דעושה בהדלקתו פעולה אחת, רק דיש בזה ריבוי בשיעור אף שאינו נצרך כולו מותר להדליקו, וכיון שכן במה שממשיך לדלוק כדרכו אינו עושה שום דבר, וכיון שהבערה מותר ביו"ט גם ריבוי מותר וכנ"ל. ואדרבה יש לחוש דע"י שיגביה הקיסם לעשות פעולה שיתכבה יותר מוקדם, הרי הוא ממחר כיבוי דאסור כמבואר סימן תקי"ד (סיף ג', מג"א סק"ה, ובשו"ע"ה סיף ט ועוד), דיש לחוש דרך במקום הפסד שרי, וא"כ בודאי עדיף יותר שניחמו כדרכו, רק יזהר להניחו בנחת, כדהחירו הפוסקים שלא יהא בהנחתו פסי"ר לכיבוי מיד.

נוהר ביו"ט בעישון טיטורין, שדרך אנשי מעשה ההדליק חתיכת נייר בשלהבת נר חלב, וממנו מדליקין הטיטור, ואין מדליקין בשלהבת עצמו מחשש בליעת חלב, ושמעתי על הצדיק הג"ל ז"ל, שביו"ט לא היה עושה כן, משום דכיון דמעיקר הדין מותר להדליק בנר עצמו, ה"ל הבערת הנייר שלא לצורך ע"כ שמעתי. ועיין שם בגליוני הש"ס מה שכתב בזה. וגם בשוד"ת מנחת יצחק (ח"ה סימן ט"ז אות ב) הביא כן ז"ל, דכירנא ששמעתי כמה פעמים מחותני הראשון הרב הגאון מוהר"פ צימעטבוים ז"ל הי"ד, [שהיה זה המסתופפים בצל קרדשת מרן בעל דברי יחזקאל משינאווא ז"ל], שאף שכלל השנה היה נזהר הגה"ק מרן הג"ל, שלא להדליק - הפי"פ או הסיגאר - מנר של חלב רק באמצעות קיסם, מ"מ ביו"ט היה מדליק מנר של חלב עצמו, ונתן טעם לדבר עפ"י המבואר וכו' וכתב ע"ז בחק יעקב (סימן ס"א סק"ד) בשם המופלא מוהר"ר וואלף הורוויץ סגל דיין בר"י, כיון דהוי רק משום טוב וישר, ביו"ט מותר לעשות הכל בהיסק אחד, ושלא לעשות הבערה שלא לצורך וכו', וכמו כן להדליק מנר חלב באמצעות קיסם הוי רק משום חומרא, ביו"ט מותר בלא קיסם, ושלא לעשות הבערה שלא לצורך עכ"ד. ולפי זה לכאורה הכי נמי בזה, אין להדליק נר האמצעי כיון דאין צריך להדלקתו, רק להדליק ממנו שאר הנרות.

אבל מ"מ יש לחלק דרק אצל הדלקת הטיטור, הדוא עומד אצל האש, ואין לו שום נפ"מ אם יבעיר אותו הטיטור בעצמו מהנר או ע"י אמצעי, ונראה לעין ההדלקת הנייר הוא בכדי, אי לאו החומרא, על כן חשש בזה מרן הגה"ק, אבל בלענין הדלקת נרות יו"ט שעל השלחן, הרי קי"ל דהדלקה עושה מצוה ובנרות שבת ויו"ט, כמבואר סימן רס"ג (ומ"א סיף י) דאין לטלטל הנרות אחר הדלקתן, ואח"כ להניחן במקומן, רק להדליקן במקומן, וא"כ כיון דהרי מדליק נר זה למצוות הדלקת נרות יו"ט, צריך להדליקו במקומו ולא לטלטלו, וגם לטעם המג"א (שם סק"ג) בשם הלבוש, משום דאם מטלטלן אינו ניכר דהודלקו לכבוד שבת, א"כ גם בזה אינו ניכר שהודלק לכבוד יו"ט כשמדליקו שלא במקומו, ועוד דלפי מה דנהגו אצלנו כדברי אשת הרי"ש (סימן רס"ג) דביו"ט מקדימין הברכה קודם ההדלקה, כמבואר במט"א פ' (סימן תרכ"ה סיף ג'), ועיין בשוד"ת תורת יקותיאל (למח"ז מהוד"ק סימן ס"א), וכן נהגו אצל מרן רבינו מסאטמאר זי"ע, א"כ האין יברך

ברכת מזל טוב -

נשגור בזה כסא דברכתא קדם הגה"צ אבד"ק אוסטריק שליט"א לרגל הכנסת בנו הבה"ח יעקב נ"ו לעול התורה והמצוות

יה"ר שיוכה לרוות רוב נחת וקדושה ממנו ומכל יו"ה, מתוך שמחה וטוב לבב, ואך טוב וחסד ירדפו כל ימי חייכם, עדי נוכח בקרוב לביאת משיח צדקינו, אמן

א. כמבואר בשו"ע (סימן תקי"ב סיף א) דאע"פ דהבערה מותר ביו"ט, אבל מוליד אש אסור אפילו לצורך אוכל נפש, ונחלקו הראשונים בטעם הדבר, ושיטת הטר"ז (סק"א) דאסור מה"ת, אבל שאר פוסקים נקטו דהוי איסור מדרבנן, כמבואר בביה"ל (ד"ה אין מוציאין) ואכמ"ל. ואם כן אסור להדליק קיסם של 'שוועבעלע' [מעט"ש] ע"י חיכוך, דהוי מוליד אש שמוציא אש מן האבנים, כמבואר במשנ"ב (סק"ד) בשם שוד"ת כתב סופר (א"ח סימן ס"ז), [ולהדליק 'שוועבעלע' ע"י ע"י אש שדולק כבר, הרבה מתירים, כמבואר בכת"ס ובמשנ"ב (שם), ויש מחמירים בזה, וכמדומה לי מימי נעורי שבתית מרן זצ"ל נקטו להזהר בזה].

ועל כן בקיסם זה שעליו הוליד האש אסור ליהנות ממנו, דאף שיבואר (הערה ב) דכתבו הפוסקים, דמותר ליהנות מאש שהוליד ביו"ט, אבל לפי מה שביאר במח"ש (שם סק"א) בטעם הדבר, למה ליכא משום מוקצה ונולד בזה, וכתב לחלק בין היכא שהנהנה מהמוקצה עצמו משא"כ בזה, וכתב ז"ל, משא"כ בהוצאת האש, דאינו נהנה ממש לבשל באותו אש שהוציא, אלא שמבערים מאותו אש עצים, ובאותן עצים מבשל, כה"ג לאור אכילה מיקרי עכ"ל עיין שם. וכן מבואר כחילוק זה במאמר מרדכי (שם סק"א), אחר שנתקשה דמלשון המ"מ יש סתירת משמעות, אי אסור בדיעבד, כתב לחלק ז"ל, אבל לפי האמת נראה לענ"ד דלא קשה מידי, דהכא אינו מתחמם באור זה שמוציא, שאינו מוציא אלא כדי להדליק ולהבעיר בו פחמים ועצים, כדי לבשל ולאפות ולהתחמם כנגדם, וכמ"ש הרב לחם משנה מכח קושיא אחרת יעו"ש באורך עכ"ד. ומבואר מהני פוסקים דאמנם באותו אש עצמו שהוציא אסור עכ"פ ליהנות ממנו לכתחלה, [ונוכרני שמעתי פעם ממרן אמו"ר זצ"ל שהפליג מאד בשבת ספר הנפלא מאמר מרדכי, בישרות לימודו ועינו, ושדבריו מכריעים], וא"כ נמצא דבאותו קיסם שממנו הוציא האש, מעורב בו אש החדש שהוליד, [והיינו אף דיש בו אש שנדלק ונבער, ממה שהוליד מחדש, דהיינו העץ של הקיסם 'שוועבעלע', אבל מ"מ מעורב בו האש החדש], ובוה אין ליהנות ממנו.

ב. וכמבואר במשנ"ב (סק"ד) ובביה"ל (שם) בשם המ"מ והרשב"א ושאר הפוסקים, דבדיעבד אם הוציא ממנו אש מותר להשתמש בו, דלא כטור"ז (שם) שמחמיר בזה, וכן מבואר בשו"ע"ר (שם סיף א) וביאר שלא קנסו חכמים להעושה מלאכה ביו"ט, כמו שקנסו להעושה מלאכה בשבת החמורה. ומ"מ דעת מרן זצ"ל דמהאש עצמו אסור ליהנות מטעם נולד, כדנתבאר לעיל (הערה א).

ג. בעיקר הדבר להדליק הנרות ביו"ט ע"י קיסם ונר אמצעי, יש שהעירו שלא להדליק כן ביו"ט, רק להדליק נר הצריך לו על השלחן וכה"ג, מיד מהאש שיש לו, ולמדו כן ממה שמובא בספר גליוני הש"ס (כתובות ז' ד"ה רשי ד"ה על"ך) ז"ל, ושמעתי בשם הרב הצדיק מהר"י יחזקאל הלבירשטאם ז"ל משינאווא, שהיה

לפרסם עובדות ועניינים בין בכתב ובין בע"פ נא להתקשר להמערכת

הכנה דרבה ועבודת הימים הקדושים אצל כ"ק מרן רבינו צוק"ל

בחודשי הקיץ

עבודת ההכנה לקראת הימים הקדושים של ירח האיתנים, התחיל רבינו זצ"ל כבר אחר חג השבועות, ובכל עת מצוא היה מזכיר ומעורר כי בעוד חודשים ספורים אנו באים לקראת יום הדין בראש השנה, וכבר צריך כל אחד לראות ולהיזהר שנבוא נקיים ליום הדין, ובזמן חדשי תמוז אב כבר היה רבינו זצ"ל מזכיר בדברי תורתו ובשאר הזדמנויות כסדר כי זמני תשובה מ'משמשין ו'באין, וצריכין להתכונן ולשוב בתשובה ומעשים טובים, ובמעון הקיץ 'קאנטר' בשלהי חודש אב כאשר הגיד השיעור בשב"ק בצהריים לפני תפלת המנחה כבר למד בהל' ראש השנה בכל שנה בהלכות תקיעת שופר לסדר השיטות בשיעור התקיעות, והתחיל כמו מחדש המעשה דמגנצא המובא בטור ללמדו במתינות כאילו לא למדו מעולם, וכך נכנס לתוך עומק דברי הטור, מה שיש ללמוד מזה בדיני הפסק בתקיעות והעלה פנינים יקרים וחידושי דינים, שהרבה ממנו נדפסו בספריו, הכנה דרבה לקראת ימים הנוראים.

עבודת ימי הסליחות

בימי הסליחות הוסיף עבודה על עבודתו, שמלבד שבזמן זה כבר התחיל לישב ולענות על שאלות של ד' מינים, עוד זאת שבימים אלו נהג לילך ולסובב בכל בתי חנוסות שבעיר הקרובים והרחוקים לאסוף מעות לצדקה, ולא חסות בזה כל טירחה וכל יגיעה ולא נמנע משום בושא מבני אדם, שהיה לו בזה ענין גדול כהכנה לקראת ראש השנה לאסוף מעות עבור עניי ישראל, ובעונות קדשו בירך לכל א' כתיבה וחתימה טובה ללא חילוק כמה נתנו לו, [וסיפר הגה"צ ר' יואל זוסמאן הורוויץ שליט"א אבד"ק תולדות צבי ד'ספינקא ב"פ, שפעם אחת אמר שב' פעמים בשנה מקפיד לטובב בכל בתי חנוסות שבעיר לאסוף מעות לצדקה, כדי להמשיך שמירה על כל העיר. ועובדא ידענא שכמה פעמים באו לפניו עשירים ונגידים בעם וביקשו ממנו שלא ילך עוד בבתי מדרשות שאינו לפי כבודו וכוחו, והוא יתן לו כל הסכום הצריך לו, אבל הוא באחת ולא ישובנו לא רצה לשמוע מזה כלל, והמשיך במצוה זו עד זיבולא בתרייתא עוד כוחותיו עמו], וקודם ראש השנה חילק מעות הרבה לצדקה בשיעור גדול מאד ובפרט לרבנים ותלמידי חכמים שיהיה להם כל צרכי יו"ט, ועוד זאת שבימים אלו היו נכנסין אליו הרבה בחורי ישיבות להיבחן על תלמודם שלמדו כל השנה, ועל אף כל טרדותיו המרובים, בימים אלו כשבא ענין של חיזוק וכבוד תורה לשבח ולרומם בחורים שבאו להיבחן היה מקדיש להם כל זמנו בסבר פנים והיה מעודד ומשבחם בכל יכלתו.

ט"ו באב ולימוד התיקונים

כשהגיע חמשה עשר באב כבר התחיל רבינו זצ"ל לחיות עם ראש השנה הקרוב ובא, והיה נראה חודת ימי הדין בכל עניניו, התחיל את כל סדרי הלימוד שרגילין ללמוד בחודש אלול, תיקוני זוהר וכו', ומזמן זה הקדיש רבינו שעה אחת בכל יום לאמירת תיקוני זוהר, וכל שהספיק בשעה זו היה אומר, והיה גומר את תיקוני זוהר כמה פעמים עד יום הכיפורים, מלבד ביום השבת שלא אמר תיקוני זוהר, ופעם אחת נתן טעמו דשבת הוא לאו זמן של תיקונים, ואף שברך כלל הקפיד רבינו שלא ללמוד זוהר הק' בלילה, מ"מ כשהיה רבינו בחודש אלול באתרא קדישא מירון אמר תיקוני זוהר גם בלילה, באומרו כי באתרא דרשב"י אין כל דינים ואין הקפידא של אמירת זוהר בלילה. וכן הקציב זמן בכל יום ללימוד שער הכוונות של האריז"ל, להכין הכוונות לקראת הימים הקדושים, והיה חוזר פעמים אין מספר על כל שער הכוונות.

ליל ראש השנה

בהגיע יום הקדוש ראש השנה, נכנס רבינו לתפילת מנחה ערב ראש השנה בחיות והתעוררות גדולה, ואף שעמד אחר כל העבודות התעניות והיגיעות הרבים שנתייגע משך חודש ימים יום ולילה, התחיל באמירת ה'הודו' בשלהבת אש קודש, והמשיך בתפילת מעריב בענימה קדושה בהניגון ובנוסח המיוחד של ר"ה, אחר מעריב עברו הקהל לברך ולהתברך באמירת לשנה טובה, ומעמד זה ארך שעות ארוכות שמכל קצווי העיר עלו ובאו אלפי איש חסידים ואנשי מעשה לברך ולהתברך בברכת שנה טובה מפרן רבינו הגאב"ד זצ"ל, רבינו קיבל כל אחד בחן ובנועם מיוחד בהארט פנים וברכס בברכה המיוחדת לו, וכמ"פ הבטיח ישועות עד שראה שהאנשים יצאו בשמחה ובטוב לב, ומיד החל בהכנה דרבה לקראת אמירת הקידוש, רבינו אכל הסימנים המוזכרים בשו"ע (סימן תקפ"ג סעיף א) והיה נוהג לטבול את הראש כנש דבש כמבואר בטור, ואף שאר הסימנים היה נוהג לטבול בדבש [וזכרנו אשר היה מחזה מדהים כשראו אצלו חביבות המצוה באכילת דבש לסימנא טבא כמנהג ישראל, עד שנתלכלך עצמו ונדבק על פניו ושערותיו ולא היה איכפת ליה מחמת חביבות המצוה].

שרוי בתענית מר"ח אלול

מראש חודש אלול היה רבינו שקוע כל כולו בהכנה דרבה לקראת ראש השנה, בלימוד שעות רצופות ביגיעה ובהתמדה נוראה, ועסק בהלכות שופר וראש השנה ויו"ט, והרבה באמירת תהילים בכל יום, מלבד כל זאת הרבה בתעניתים בימים אלו כנזכר בספרים הקדושים, והיה עושה כל סדר תעניות בצניעות ובהסתר מבני אדם, ובשנים האחרונות אחר התקפת הלב כשהזוהר ע"י הרופאים שלא ירבה בתעניתים, לא ויתר על מנהגו לצום בחודש אלול והיה אוכל פחות פחות מכשיעור בהפסקת זמן כשיעורי אכילה ביוה"כ, וכשהיה יושב ולומד בביהמ"ד היה רושם ע"ג פתקאות קטנים השעה שהיה טועם, כדי לראות שעבר שיעור הזמן מטעימה לטעימה, ובדרך כלל נתמשך הזמן למשך חצי שעה ששכח לחזור ולאכול.... מחמת טרדתו בלימוד.

בגימט' חטא, ובעשי"ת הקפיד רבינו שלא לאכול אף שאר מיני ניסלע"ך. רבינו היה ניעור עוד קודם עלות השחר בר"ה, ואף את ב"ב זי"ז לקום קודם עלות השחר כנזכר בשו"ע (שם) שלא לישון בר"ה, וזכרנו כאשר היינו ילדים שבא לעורר אותנו באמרו נו! נו! עלות! עלות! שלא רצה להאריך בדיבור.

תפלות ותקיעות

רבינו זצ"ל ניגש לפני העמוד להתפלל בהתעוררות רבה ובנעימות יתירה עד שפלוו כליות לב כל שומעיהן, וכל מלה ומלה שבסדר התפלות היה משמעות בפני עצמו, והיה מפורסם לבעל תפלה בדיוק הנוסח להפליא, ויש לציין כי כמה ימים לפני ראש השנה הכין עצמו על כל סדר התפילות והפיוטים כנזכר בפוסקים.

קודם התקיעות השמיע רבינו דברי התעוררות בגודל קדושת הזמן דתקיעת שופר, שיכול כל אחד לשוב בתשובה שלימה על כל העבירות, שעכשיו הוא הזמן שהקב"ה מקבל ומתרחצ בתשובה, ויכול כ"א לפעול כל מה שצריך וכו', והאריך בלימוד זכות על כלל ישראל [אבל לא הזכיר חטאים או מאורעות הזמן רק ברמזיה].

מי יוכל לתאר העבודה הנשגבה שהשקיע רבינו במצות תקיעת שופר בר"ה, אמירת למנצח לבני קורת, מן המצר וכו' בהתעוררות גדולה מאד, וקודם שניגש רבינו לומר הברכה היה אחוז בדביקות נוראה ונענע עצמו אנה ואנה זמן הרבה, ואינו גוזמא לומר שארך כעשרים דקות, וכל הקהל עמד באימה ויראה ומטיס אזנם ולבם לשמוע קול שופר, ואז פתח רבינו בקול גדול ובירך בא"ה לשמוע קול שופר, ויחרד כל העם אשר בביהמ"ד. רבינו הגביה השופר וקירבו לפיו, וטרם יעלה קול השופר היה רבינו בדביקות עצומה עוד כמה דקות עד שהחל לתקוע שרת"ת וכו', הקפדות רבות היה לרבינו בהידור מצות תקיעת שופר שיהיה מכוון לתכלית דקדוק ההלכה, ובכל שינוי קטן שלא עלתה התקיעה כהגון היה רבינו חוזר ותקוע סדר התקיעות, ובפרט בשנים הראשונות, עד שהיה הציבור אומר בצחות שכבר שמעו כמה מאות תקיעות בר"ה.

רבינו היה תוקע תקיעות דמיושב, דקדוקים וקפידות הרבה היה לרבינו במצות תקיעת שופר, ואף שבשיעורי הלכה שמסר רבינו קודם יו"ט לימד עיקר הדין בדרך קולא, עכ"ז לעצמו החמיר הרבה ועל כל שינוי קטן בקול השופר היה חוזר ותקוע, [בין השאר הקפיד שבשרים להמשיך קול פשוט, דכיון ששרבים הוא תקיעה מחולק, ע"כ הצריך שהשרבים יתמשכו זמן מה כתקיעה שנפסק]. ופעמים רמז שכבר אינו רוצה להטריח הציבור, ואחר התפילה ביקש שיחזרו ויתקעו לפניו מאה קולות.

תפלת מוסף ושאר עבודת היום

רבינו זצ"ל ניגש לפני העמוד לתפילת מוסף בחיות גדולה ובהתעוררות רבה, ואף אחר כל יגיעת הגוף שעבד רבינו משך כל ימי חודש אלול תעניות ותפילות וכו' ובפרט בימי הסליחות כידוע, ואחר כל העבודה שעות רבות של ליל ר"ה וכל עבודת התקיעות, עכ"ז כארי יתנשא ועמד שעות רבות בלא ליאות והתפלל כל התפילה בקול גדול ובנוסח מדויק ובהתעוררות גדולה מאד, אחר כך הלך לאכול סעודת החג, ותיכף אחר"כ פנה למקוה, ושוב נכנס לביהמ"ד בחיות גדולה לאמירת תהילים וכו' עד מנחה, וככל עבודת הקודש ביום א' דר"ה כן היה ביום ב' דראש השנה [בליל ב' דר"ה הקפיד בדרך כלל שיהיה לו פרי חדש וכלי חדש, ובתקיל"ש ביום ב' לבש בגד חדש], והיה הדבר לפלא איך יוכל איש לעבוד עבודת קודש זמן הרבה כ"כ בלא ליאות, שרבינו זצ"ל זיכר וסיגל גופו כל השנים שיעבד עבודת הש"ת בתורה ומצות בחיות ובהתלהבות קדושה.

הכנה ולימוד תקיעת שופר

מראש חודש אלול והילך, הכין רבינו זצ"ל עצמו לתקיעת שופר דר"ה, וכמעט בכל יום היה מנהגו ותוקע בביתו, ועסק זמן הרבה בלימוד הלכות שופר וכו', והעלה בזה הרבה חידושים יקירין אשר הרבה מהם נדפסו בספרא דברי רב שו"ת עמק התשובה, ואף שהיה רבינו זצ"ל תוקע עשרות בשנים, עכ"ז בכל פעם שהיה מזדמן לפניו איזה בעל תוקע היה מבקש ממנו בענוה שילמד אותו אופן התקיעות, וכששאלו את רבינו בזה שהרי הוא ב"ה בעל תוקע מומחה רבות בשנים, השיב ש"ה יודע אני לתקוע אלא שצריך לראות להתחדש בכל פעם ופעם, ואף אם ימצא נקודה אחת קלה של חידוש דיין.

**להשיג הגליון מידי שבוע בשבוע**

<p>— סטעטן איילענד — ביהמ"ד ערבי נחל 723 Willowbrook Rd</p>	<p>— בארא פארק — בכל בתי מדרשות וויליאמסבורג ביהמ"ד אוסטריק 279 Skillman street</p>
<p>— בלומינגטאון — ביהמ"ד קאריץ 20 Dallas Dr.</p>	<p>— מאנסי — ביהמ"ד טשערנא 64 Remsen Ave. ביהמ"ד בית יחזקאל 2 Francis Pl.</p>
<p>— מידוון — בניון התנא אלקי הרשב"י בניון מרן רבינו זי"ע</p>	<p>— קרית יואל — ביהמ"ד נעלץ 7 Meron Dr.</p>

המשך דבר תורה

הדבש, ע"כ נוהגין לטבול בימים אלו את פרוסת המוציא בדבש.

כתיב (תהלים פא, ד-ה) תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו, כי חק לישראל הוא משפט לאלקי יעקב. וצ"ב תיבת בכסה, שנראה שהקב"ה מכסה את יום הדין. ואפשר לומר דהקב"ה מחמת גודל רחמיו על ישראל, איז בדייקא מכסה ומסתיר שהיום הזה הוא יום הדין, כדי שלא יבואו המשגיגים והמקטרגים לקטרגו על ישראל. וממשך הכתוב לומר למה הקב"ה מכסהו, כי חק לישראל הוא וגו', שיום ר"ה הוא יום קדוש ומיוחד לישראל, משפט לאלוקי יעקב, שהמשפט הוא רק לישראל ע"י אלוקי יעקב, ואין לכל זר ומשטין להתערב בדינם של ישראל.

אם ככנים אם כעבדים, אם ככנים רחמנו כרחם אב על בנים, ואם כעבדים עינינו לך תלויות עד שתחננו ותוציא כאור משפטנו איום קדוש. בפשטות כונת הדברים, שאם זכינו להיות בדרגת בנים אזי נזכה דירחם ה' עלינו כרחם אב על בנים, ואם אנו רק בדרגה של עבדים, אזי מצפים אנו לרחמי השי"ת שיחננו ויוציא כאור משפטנו. אבל אפשר לומר, שהכוונה שאף אם אנו כעבדים, עינינו לך תלויות להיות לך לעבדים עבדי השי"ת, כמ"ש (ויקרא כה, ג) כי לי בני ישראל עבדים, ולא עבדים

לעבדים, ובזכות זה תוציא לאור משפטנו איום קדוש.

בנמרא ראש השנה (טז), אמר רבי יצחק, למה תוקעין בראש השנה, למה תוקעין רחמנא אמר תקעו, אלא למה מריעין, מריעין רחמנא אמר זכרון תרועה, אלא למה תוקעין ומריעין כשהן יושבין, ותוקעין ומריעין כשהן עומדין, כדי לערבב השטן. ובתוס' (ד"ה כדי) מביא מהערוך, דאיתא בירושלמי, בלע המות לנצח, וכתוב והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול, כד שמע קל שיפורא זימנא חדא בהיל ולא בהיל, וכד שמע תניין אמר ודאי זהו שיפורא דיתקע בשופר גדול ומטא זימניה למתבלע, ומתערבב ולית ליה פנאי למעבד קטגוריא.

אפשר לומר, דכפי המבואר בשער הכוונות להאריז"ל בסדר התקיעות, אזי בכל המאה קולות השופר עולין מעלה מעלה מדרגה אחר מדרגה בסדר העולמות העליונים, עיי"ש. ונמצא שבתקיעות דמיושב אנו נמצאין בעולם העשיה ובתקיעות דמעומד אנו עולים עד עולם האצילות, וזהו שאמר דבתקיעות דמיושב כד שמע קל שיפורא בהיל ולא בהיל, שעדיין אין אנו בדרגה העליונה ואינו מתפחד מזה כ"כ, אבל כאשר רואה אח"כ בתקיעות דמעומד שאנחנו עולים בתקיעות שופר למעלה למעלה עד עולם האצילות, אזי ודאי בהיל ומתערבב ולית ליה פנאי למעבד קטגוריא, והבן.

דבר החסידות

קדוש אתה נורא שמך. דלכאורה יפלא אם כן שכל כך קדוש ונורא אתה, איך שייך בכלל לבקש ממך על דברים גשמיים כמו פרנסה וכדומה, הלא דברים כאלה אין להם שיכות למלך גדול וקדוש כמון אך מה ביכלתנו לעשות, ואין אלוה מבלעדיך שאין לפנינו אחר חוץ ממך שנוכל לבקש מלפניו על הצטרכויותינו בעניני גשמיים ממילא אין לנו ברירה אחרת וכשצורך לנו לחם לאלל מכרחים אנחנו לבקש ממך.

מי. שהוא זוכר את חבירו בתפלתו בוודאי זה רצונו של הקב"ה לכן ר"ה נקרא יום הזכרון שמחויב כל אחד ואחד להתפלל על חבירו לזכור כללות ישראל לעורר רחמים עליהם להשפיע להם כל טוב וחסד.

ענין. פתיחת הארון בימים נוראים הוא תחבולה כידוע מדוד המלך עליו השלום כשהיה ביד אכיש ושנה את טעמו והוריד רירו על זקנו ואמר אכיש משגיגים הרבה יש לי ויגרשוהו כך הננין כשאנו באים לפני בימים נוראים ואנו יודעים בעצמנו שאנו חוטאים ואין לנו שום תחבולה רק פותחים דלתות המלך במרוצה בלי שום יראה ובלו שום פחד והמלך חושב שהם משגיגים ויצא בדימוס כך אנו פותחין ארון הקודש בלי שום פחד ויראה והשם יתברך ברוך הוא חושב שהם פתאים ואינו משיגה על עונותינו כי ברב אולתנו שגיגו.

איתא במדרש ברה"ה וי"כ נעשים ישראל בריה חדשה שנאמר ועם נברא וגו' (שחרו טוב קפ). ואמר הוא זצ"ל הטעם כי ברה"ה כמה דכיף טפי מעלי וכשנעשה אין אז נתחדש ונעשה בריה חדשה כמו גרגיר הודע כשנרוב אז נתחדש וכשארם הוא אצל עצמו אין אין הדינים שורים עליו.

יום תרועה יהיה לכם (במדבר טז א). כי אי אפשר לקבלו רק על ידי אחדות ורעות והוא דכתיב באחד לחד שהשבועי (וקרא כד) לרמוז כי הכל הוא על ידי אחדות והוא דכתיב ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד (ויקרא טז) כי בודאי באחדות אין לספק חס ושולם ואין צריך לומר רק לרמוז כי הכל הוא על ידי אחדות וד"ל.

אמר. לפני מלכויות כדי שתמליכנו עליכם הונוה שתאמרו המלכויות בראש השנה בכל לבכם ולקדש וטוהר עצמכם ומחשבותיכם ולהנין עצמכם לקראת אלקינו בכל הארבעים ושמונה שעות שבראש השנה שבוה קדושה ורביקות ה' על כל השנה שיוכל להיות דבוק בננום ה' כל היום וכל חלק מחלקי השעות שבראש השנה יתנו עזר וסעד לכל יום מימי השנה להמליך הבורא ברוך הוא שעל ידי זה תמליכו את ה' ברוך הוא כל השנה ברוב עוז ואל יוכל נרגן המפריד להבדיל בינינו לבוראנו אך נהיה דבוקים באורו בלי מסך מבדיל.

Table with 4 columns: שנה, חשון, כסלו, טבת, אדר, ניסן, סיון, תמוז, אב, אלול, חנוכה. Each cell contains a name and a reference to a page in 'Derech Hashem'.

Advertisement for 'ברכת מוהל טוב' (Good Mohel's Blessing) featuring Rabbi Moshe Avraham Rabinovitch. It includes text about the importance of a good mohel and contact information for the 'Mishkan Yisroel' organization.

Advertisement for 'דברי תורה' (Torah Words) featuring Rabbi Yehoshua Leibowitz. It includes a quote about the importance of Torah study and contact information for 'Derech Hashem'.